

Cholera jest ostrą chorobą zakaźną przewodu pokarmowego, której przyczyną jest spożycie pokarmu lub wody skażonej bakterią przecinkowca cholery. Pierwszy atak cholery w XIX w. na ziemiach polskich miał miejsce w 1831 roku i prawdopodobnie przywleki ją wojska rosyjskie podczas Powstania Listopadowego. W Iwoniczu ta pierwsza z trzech epidemii zebrała najtragiczniejsze żniwo pozbawiając życia 115 osób, w tym 26 dzieci do lat 15. Pierwszą ofiarą była Tekla Such zmarła 9 lipca 1831 r., a ostatnią Zofia Raychlowa zmarła 9 sierpnia. W ciągu tego jednego strasznego miesiąca najtragiczniejsze były trzy dni – 26 lipca, gdy zmarło 14 osób, 29 lipca, dzień śmierci 15 osób i 30 lipca, w którym do księgi zmarłych wpisano 21 osób. W dniu 31 lipca zmarł proboszcz Parafii Iwonicz ks. Felix Dekański udzielający do ostatnich chwil postugi duchowej swoim parafianom. W dniu 2 sierpnia zmarło w jednym domu 5 osób z rodziny Jakubowiczów. Wszyscy zmarli podczas tej epidemii zostali pogrzebani na cmentarzu cholerycznym poza Iwoniczem we wspólnej mogile.

Kolejna fala epidemii nastąpiła w okresie Wiosny Ludów i też związana była z ruchami wojsk.

W Iwoniczu w 1849 roku pomiędzy 25 lipca, a 1 września cholera zabrała 31 osób, w tym 12 dzieci do lat 15. Należy pamiętać, że w okresie od 1847 do 1849 roku panująca epidemia tyfusu spowodowała w Iwoniczu śmierć ponad 80 mieszkańców, w tym proboszcza Parafii Iwonicz ks. Feliksa Lorensa.

Również tragiczny przebieg miała epidemia cholery w 1873 roku. W okresie od 25 czerwca do 5 września śmierć poniosły 83 osoby, w tym 29 dzieci. Historia milczy na temat miejsca pochówku tych osób. Czy był to ten sam cmentarz choleryczny, czy też może inne miejsce, które uległo zapomnieniu – tego nie wiadomo.




Historia pomnika nagrobnego na kurhanie usypanym nad mogiłą ofiar cholery, który wysiłkiem mieszkańców Iwonicza był składany z wielu części, w różnych latach, kazała **Iwoniczkiemu Stowarzyszeniu „Ocalić od zapomnienia”** zająć się tym zaniedbanym i przez wielu zapomnianym miejscem. Wniosek konkursowy „Aby umarli mogli żyć” pozwolił uzyskać od Banku Zachodniego WBK dotację na wykonanie prac pozwalających wydobyc cmentarz choleryczny z okowów zapomnienia. Wiele osób i instytucji pomogło w realizacji zadań, dzięki czemu kurhan stał się prawdziwym cmentarzem, a tablice z nazwiskami zmarłych, wcześniej nikomu nieznanymi, pozwalają oddać należną cześć przodkom współczesnych Iwoniczan.

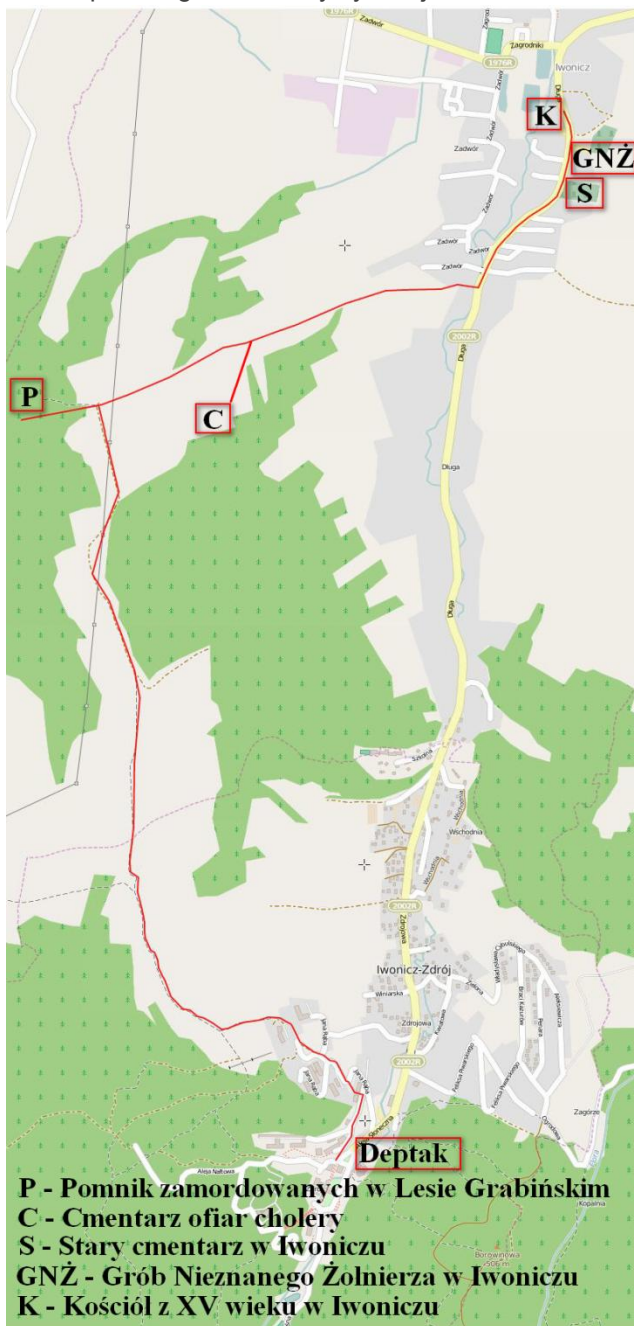
Więcej szczegółów o zmarłych w czasie epidemii znajduje się na stronie internetowej Stowarzyszenia.

KATARZYNA KANDEFER	† 29.07 lat 20	ZOFIA SIKOWA	† 30.07 lat 60
JÓZEF KINEL	† 29.07 lat 30	Ks. FELIX DEKAŃSKI	† 31.07 lat 62
ANDRZEJ PREISNER	† 29.07 lat 28	LEON BOLD	† 01.08 lat 5
KATARZYNA SZAINIONKA	† 29.07 lat 20	FRANCISZEK BOCZAR	† 01.08 lat 82
ANTONI KENAR	† 29.07 lat 13	MACIEJ SMORECKI	† 01.08 lat 50
TERESA SUCH	† 29.07 lat 27	ZOFIA KANDEFER	† 01.08 lat 52
KATARZYNA RYSZ	† 29.07 lat 40	KAZIMIERZ RAYCHEL	† 01.08 lat 13
WOJCIECH TOMKIEWICZ	† 29.07 lat 30	KATARZYNA KINEL	† 01.08 lat 32
MARCIN WYLUSZ	† 29.07 lat 48	JAN KINEL	† 02.08 6tyg.
AGNIESZKA KLARZONKA	† 29.07 lat 25	MACIEJ NIZIOLEK	† 02.08 lat 60
PAWEŁ KENAR	† 30.07 lat 38	WOJCIECH JAKUBOWICZ	† 02.08 lat 52
MACIEJ RYGIEL	† 30.07 lat 28	STANISŁAW JAKUBOWICZ	† 02.08 lat 44
ANNA PARYLACZONKA	† 30.07 lat 30	JAN JAKUBOWICZ	† 02.08 lat 60
MALGORZATA JAKUBOWICZ	† 30.07 lat 12	WOJCIECH JAKUBOWICZ	† 02.08 lat 24
TOMASZ KINEL	† 30.07 lat 35	TERESA JAKUBOWICZ	† 02.08 lat 58
PAWEŁ JAKUBOWICZ	† 30.07 lat 60	REGINA ADAMIONKA	† 03.08 lat 60
FRANCISZEK BOCZAR	† 30.07 lat 14	KATARZYNA SŁOWIŃSKA	† 03.08 lat 54
KATARZYNA KANDEFER	† 30.07 lat 70	KATARZYNA BOCZAR	† 03.08 11 tyg.
ANNA KIELARZONKA	† 30.07 lat 34	JAN MICHA	† 03.08 lat 2
FRANCISZKA PIETRZONKA	† 30.07 lat 26	TOMASZ GERLACH	† 04.08 lat 12
KATARZYNA KANDEFER	† 30.07 lat 50	WOJCIECH BOCZAR	† 04.08 lat 33
TERESA TOMKIEWICZ	† 30.07 lat 58	ANNA POTYMARKA	† 04.08 lat 80
ANASTAZJA KIELARZ	† 30.07 lat 7	TERESA NYCZ	† 04.08 lat 44
TERESA NAYKIEWICZONKA	† 30.07 lat 52	JAN DEMBOWICZ	† 04.08 lat 52
JAN NAYKIEWICZ	† 30.07 lat 15	KATARZYNA GERLACH	† 05.08 lat 9
JÓZEF KANDEFER	† 30.07 lat 18	JUSTYNA BARUD	† 05.08 lat 5
TERESA KLARZYNA	† 30.07 lat 44	AGATA KIELAR	† 07.08 lat 33
ANASTAZJA RYGIEL	† 30.07 lat 35	EWA RUDZINKA	† 09.08 lat 13
MATEUSZ RYGIEL	† 30.07 lat 5	ZOFIA RAYCHŁOWA	† 09.08 lat 70
JAN ŁOŚ	† 30.07 lat 62		



Inskrypcja na pomniku ofiar cholery z 1831 r.

 - przebieg ścieżki turystycznej



P - Pomnik zamordowanych w Lesie Grabińskim
C - Cmentarz ofiar cholery
S - Stary cmentarz w Iwoniczu
GNŻ - Grób Nieznanego Żołnierza w Iwoniczu
K - Kościół z XV wieku w Iwoniczu

Projekt i zdjęcia: Marek Bliżycki, zasoby prywatne; Mapa: Adam Nycz

Iwonickie Stowarzyszenie "Ocalić od zapomnienia" zajmuje się odnową i konserwacją zabytkowych i historycznych grobów i pomników znajdujących się na terenie Gminy Iwonicz-Zdrój oraz mogił zbiorowych z okresów epidemii, powstań i wojen światowych, a także odnową i konserwacją zabytkowych, przydrożnych kapliczek oraz propagowaniem informacji o historycznych mogiłach i dokonaniach ludzi w nich pochowanych.



*"UMARŁYCH WIECNOŚĆ DOTĄD TRWA, DOKĄD
PAMIĘCIĄ SIĘ IM PŁACI"*

Wisława Szymborska

Prezentujemy się na stronie:

www.ocaliwonicz.iwonicz-zdroj.pl

Oczekujemy na kontakt:

e-mail: ocaliwonicz@op.pl

adres: 38-440 Iwonicz-Zdrój, ul. Denisa 3

Poszukujemy aktywnie środków na naszą działalność

konto: 49 1090 2590 0000 0001 4453 0570



GMINA IWONICZ-ZDRÓJ

al. Słoneczna 28, 38-440 Iwonicz-Zdrój

Wydano przy udziale finansowym Gminy

1831-1849-1873 PAMIĘTAMY



CMENTARZ OFIAR CHOLERY W IWONICZU